Nr. 3 Vilnius 1938 m. gegužės 17 d. I metai

ŪKININKAS

::: SAVAITINIS „AIDO" PRIEDAS ŪKININKAMS :::

Rinkite vaistinius augalus sau ir pardavimui

Vaistiniai augalai laukiniame stovyje auga visur: miškuose, pievose, ganyklose, soduose ir net klampiose balose ir vandenyje. Mūsų krašte yra labai daug miškų, todėl juose galima rasti daugybę įvairių vaistinių augalų. Šiandieną kaskart daugiau pradedama kai kurie vaistiniai augalai kultūriniu būdu auginti, panašiai kaip javai. Bet mūsų krašte įvairiausių vaistinių augalų yra dar labai daug laukuose, tik reikia juos rinkti.

Čia suminėsime svarbiausias taisykles, kurių reikia prisilaikyti vaistinių augalų rinkėjams, kad galima būtų gauti gerą medžiagą pardavimui.

1) Vaistinius augalus ar jų dalis būtiniai reikia rinkti tik giedrią dieną, sausus, be rasos, maždaug tarp 10 val. ryto ir 6 val. po pietų. Šlapiai surinktos vaistžolės sunku išdžiovinti, greit supeli ir įgauna nepageidaujamą, tamsią spalvą, o kartu netenka ir gydomų savybių.

2) Vaistžolės reikia rinkti tinkamiausiu kiekvienai jų atmainai laiku, jos turi savyje daugiausiai vaistinių medžiagų. Pavyzdžiui, žiedus ir lapus rinkti tinkamiausias laikas pradžioje žydėjimo, šaknis ir požeminius stiebus prieš žiemą arba anksti pavasarį, spurgus, kai jie pavasarį išbrinksta ir turi daug sulčių, klijų ir aromato.

3) Rinkti reikia tik tą augalų dalį, kuri turi daugiausiai vaistinių medžiagų (žiedus, lapus, šaknis ir t.t.), o ne visus augalus.

4) Rinkti geriausia į pintinius krepšius su pridengimu, o ne į maišus ar tarbas, nes suspausti tarboje augalai greit sukaista ir sugenda.

5) Surinktas vaistžoles tuojau reikia džiovinti, kad nepagestų. Tik sąžiningai, švariai, be jokių priemaišų, gerai išdžiovintos vaistžolės galima bus lengvai parduoti nebloga kaina.

Surinktus vaistinių augalų lapus, stiebus ir šaknis galima džiovinti tik pavėsyje, be saulės — tam tikrose džiovyklose arba po trobų dangčiu ant viršaus. Tik reikia žiūrėti, kad toji vieta būtų švari, kad nebūtų ten nemalonaus kvapo, nes vaistžolės greit jo prisitraukia ir nustoja savo vertės. Džiovykloje turi būti oro judėjimas, kad vandens garai galėtų lengvai išeiti, o šviežias, sausas oras įeiti. Tam tikslui reikia padaryti orui vaikščioti kanalus. Kūrenamose džiovyklose temperatūra privalo būti ne aukštesnė, kaip 30—40 C°, kad vaistžolės neprisviltų ir nenustotų savo vertės. Žiedai dažniausiai galima džiovinti saulėje, tik kai kurie paunksnyje.

Paprasčiausias ir pigiausias džiovinimo būdas yra ant gyvenamų namų lubų ir daržinėse ar kluonuose ant pado, švariai išklojus jį storu popieriu ar audeklu. Geriausiai ir greičiausiai džiūsta vaistžolės, kai stogas yra iš skardos arba skiedrų, nes po dangčiu greit įšyla, blogai džiūsta po šiaudiniais stogais. Džiovinant reikia išskloti vaistžolės plonu sluoksniu, kad nesukarstų jos ar neužpelytų ir saugoti nuo nešvarumų.

Žemiau sužymėsime dažniausiai mūsų krašte randamus vaistinius augalus ir jų prekybinę vertę.

1. **Juodasis bezas** (Sambucus nigra) visiems gerai žinomas krūmas, augąs soduose ir miškuose. Perkama vaistams pirmiausia bezo žiedai, žievė ir šaknys. Geriausiai apsimoka ir visada galima lengvai parduoti žiedus, žievę ir šaknis apsimoka gaminti, turint užsakymą. Žiedus reikia rinkti tuojau, kai tik jie pražysta. Skinti iškart visas kekes žiedų ir tuojau vienoje eilėje išklojus džiovinti pavėsyje, nes nuo saulės žiedai pajuoduoja. Kai išdžiūsta žiedai, reikia juos sudėjus ant reto tinklo nutrinti nuo šakučių. Gerai išdžiovinti žiedai turi vienodą baltai geltoną spalvą ir malonų kvapą. Išdžiovinus žiedus lieka jų $^1/_5$ dalis.

Bezo žiedai sukelia prakaitavimą, šlapinimą ir paliuosuoja vidurius.

2. **Rugiagėlės — vasilkos** (Centaurea Cyanus) yra įkyri piktžolė javuose, todėl rauname ją su šaknimis, o paskui iš jos žiedų išpešame tik aplinkinius vainikėlius, kuriuos džioviname vaistams. Rinkti tik jaunus, tik ką pražydusius žiedus, nes senesni, išblukę žiedai neturi jokios vertės. Džiovinti saulėje. Išdžiovinus lieka $^1/_{10}$ dalis. Rugiagėlių žiedai paskatina šlapinimą ir todėl vartojami inkstų ir pūslės ligose.

Laukiniai apyniai (Humulus lupulus) visai panašūs į kultūriniu būdu auginamus apynius, dažnai sutinkami miškuose. Vaistams renkami bukučiai, kai jie prinoksta, apie pusę rugpiūčio mėn. Džiovinami tam tikrose kūrenamose džiovyklose arba ant lubų, patiesus apačion storą popierį. Bukučiuose yra geltoni milteliai „lupulina", kuri turi daugiausiai gydomų savybių, todėl reikia saugoti, kad ji neišbyrėtų ir nepražūtų, džiovinant išbyra ant popiero spalvą iš kur surenkama.

Lupulinas sulaiko per dažnų šlapinimą, poliucijas ir veikia raminančiai.

4 **Mėlynės uogos** (Vaccinium Myrtillus) išdžiovintos vartojamos, sergant pilvo ligomis: dizenterija, paleidimu, pilvo nusilpimu. Taip pat jos vartojamos dažymui ir vyno gamybai. Mėlynių uogas rinkti sausas, tik ką prinokusias, dar kiek kietas, kad lengvai nesusispaustų ir neištekėtų iš jų sultys. Galima jos džiovinti saulėje arba, dar geriau, nekarštoje krosnyje po duonos kepimo. Reikia saugoti uogas, kad nepridegtų, nes tada įgauna nemalonų kvapą ir netenka savo vertės. Pakuojamos į maišus arba lengvose medinėse skrynutėse ir sausai laikomos.

5. **Ėglių uogos** (Junniperus communis) vartojamos vaistams, kaip sužadinančios šlapinimą. Prinokusios ėglių uogos lengvai byra, todėl geriausia yra, paklojus aplink krūmą paklodes, nukratyti ant jų uogas ir surinkti. Gerai reikia išrinkti visas priemaišas ir neprinokusias uogas, o gerąsias išdžiovinti saulėje arba po dangčiu. Išdžiovinus lieka $^1/_4$ dalis. Išdžiovintos uogos supilamos į maišus arba į medines skrynutes ir sausai laikomos iki pardavimo.

6. **Pakalnutė — konvalija** (Convallaria majalis) auga miškuose, baltai žydi, smulkių skambučių pavydale, maloniai kvepia. Pakalnutės žiedai perkami vaistams ir žali ir džiovinti. Džiovinami žiedai be kotelių saulėje. Išdžiūvę žiedai būna be kvapo ir turi baltai kreminę spalvą. Surudavusius žiedus būtinai reikia pašalinti. Už 1 kg džiovintų žiedų mokama apie 10 auks. Po pietų renkami žiedai turi daugiau vaistų. Vartojami širdies ligose.

7. **Šalteksnis** (Rhamnus Frangula) turi paliuosuojančias pilvą savybes. Vaistams lupama šalteksnio oda, iki yra atšokus. Išpiauti krūmai greit atauga ir vėl galima juos naudoti.

8. **Liepos žiedai** (Tilia) labai daug turi medaus, kuris vartojamas vaistams. Vaistams renkami liepos žiedai, kai jie tik pražysta. Peržydėję žiedai, krentą patys žemėn, neturi jokios vertės. Žiedus geriausiai skinti stačiai nuo medžio arba nukarpyti su smulkiomis šakutėmis, paskui nuskinti juos rankomis kartu su žiedų prielapiais ir išdžiovinti, ištiesus plonu sluoksniu šiltoje ir perpučiamoje, apsaugotoje nuo saulės vietoje. Gerai išdžiovinti liepos žiedai turi malonų kvapą ir vienodą, gelsvą spalvą su žalsvu priespalviu. Nudžiūsta apie $^3/_4$.

Liepos žiedų arbata sukelia prakaitavimą, pravaro flegmą, sušvelnina kosulį ir sumažina karštį. Liepos žiedų pareikalavimas yra labai didelis eksportui į Belgiją, Prancūziją, Angliją ir kitur.

9) **Avietės** (Rubus Idaeus) gydymui vartojamos laukinės, augančios miškuose ir naminės, auginamos soduose. Bet labiau pageidaujamos yra laukinės, nes turi stipresnį kvapą ir yra sausenės. Aviečių uogos reikia rinkti tik prinokusios, bet kol dar jos nėra visai minkštos, o jau gerai atšokusios nuo savo kūgelių. Renkant saugoti, kad jos nesusispaudytų ir sultys neišeitų. Džiovinti taip pat, kaip ir mėlynes, tik išdžiovinus reikia 4—6 minutėms įdėti karšton (kaip duonai kepti) krosnin, kad žūtų įvairių vabzdžių jose sudėti kiaušinėliai ir tokiu būdu apsaugotų nuo sukirmijimo. Avietės įpakuojamos į popieriu išklotas skrynutes arba maišiukus. Avietės vartojamos, kaip prakaitą iššaukiąs ir flegmą pravaręs vaistas. Pareikalavimas avietėms yra labai didelis.

10) **Čėbreliai** (Thymus serpylium) renkami vaistams sausą, giedrią dieną su stiebeliais, tik be šaknelių. Jų yra daug rūšių, bet jos visos tinka gydymui.

Džiovinti tik pavėsyje, išklojus plonu sluoksniu. Išdžiovinus dar kartą gerai iškratyti, kad neliktų juose jokių priemaišų (smėlio, dulkių) ir gerai įpakuoti į dėžes ar maišus, išklotus popieriu, kad neišeitų kvapas. Čėbreliai mokami po 20—25 skatikus už 1 kg. Vartojami moterų ligose ir kaip šlapimą skatinąs vaistas.

11) **Skalės** (Arctostaphylos Uvae ursi), auga smiltinguose miškuose ten, kur ir viržiai, labai panašios yra į bruknes, tik jų uogos yra kaip miltuotos. Vaistams renkami tik skalių lapeliai, kurie yra labai stori, blizgantys. Rinkimo laikas — nuo gegužės iki rugpiūčio mėn. Lapeliai pirma nupiaustomi su šakutėmis nuo krūmelių, o paskui, namie išdžiovinus, nukuliami ir gerai išvalyti pilami į maišus ir laikomi sausoje, perpučiamoje vietoje iki pardavimo.

Skalės vartojamos pūslės ir inkstų ligose, kaip vaistas, skatinąs šlapimą ir saugąs nuo puvimo.

12. **Muilinė žolė** (Saponaria offic.) auga visur laukose, ant ežių ir net blogiausiuose, vėjo pustomuose smiltynuose. Požeminiai stiebai ir šaknys, užvirtos vandenyje, duoda daug putų, panašiai kaip muilas. Šaknys labai didelės, geltonai bronzinės spalvos, viduryje baltos. Gydymui renkama tik šaknys ir šakniastiebiai. Iškastas šaknis reikia tuojau nuplauti ir žalios supiaustyti kąsneliais, išdžiovinus nekarštoje krosnyje supilti į maišus ir laikyti sausoje vietoje iki pardavimo. Muilinės žolės šakneiės vartojamos gydyme, kaip vaistas, skatinąs kraujo apytaką, materijos permainą ir sustiprinąs plaukų svogūnėlius.

13. **Pamotės kerpė** (Cetraria islandica), tai šviesiai pilkos spalvos, dažnai pušiniuose miškuose sutinkama kerpė, kuri po lietaus būna minkšta ir tampri kaip gumė, o išdžiūvus trupa ir kriukši po kojomis. Galima šią kerpę rinkti nuo ankstyvo pavasario iki vėlyvo rudens. Kerpė renkama visa, švariai išdžiovinama po 15—20 skat. 1 kg. Vartojama alsavimo takų ligose ir džiovoje.

14. **Pelūnas, mėtelės** (Artemisia absynthium) visiems gerai pažystamas augalas. Jis turi stipru kvapą ir labai kartų skonį. Rinkti vaistams lapai, žiedai kartu su plonesnėmis šakutėmis. Išdžiovinti pavėsyje, sudėti į maišus ir stipriai suspausti. Vartojamas pelūnas nuo puvimo ir nuo kirmėlių. Dar plačiau jis vartojamas degtinės ir įvairių aliejų pramonėje.

15. **Paparčiai** (Aspidium Filix mas) vartojami eterio sunkos pavydale, kaip nuodai pilvo soliteriams ir kitiems kirminams. Tam tikslui renkami tik paparčių požeminiai stiebai, kurie yra žemėje apsidengę bronzinės spalvos lukštais. Surinktus šakniastiebius reikia gerai nuvalyti, pašalinant nuo jų lapus ir suruduvusias dalis ir tik žalias, sveikas dalis išdžiovinti pavėsyje. Geriausias laikas rinkti rudenį. Paparčių šakniastiebių pareikalavimas yra didelis.

16. **Ajerai, alieriai** (Acorus calamus) reikia rinkti vasarą, kuomet nusenka šlapios vietos, kur jie auga. Vaistams tinka tik šakniastiebiai, kurie būna dumble įaugę. Surinktus šakniastiebius reikia nuvalyti nuo šaknelių ir plonesnes dalis nupiaustyti, o storesnes apskusti ir supiaustyti į žirnio didumo šešiašonius kąsnelius ir pamažu išdžiovinti, tik ne karštoje vietoje, nes išgaruoja jų aliejus ir jie nustoja savo vertės.

Ajerai vartojami maudyklėms moterų, inkstų, kepenų ir skrandžio ligose. Kai kada reikalaujama nepiaustytų ajerų, todėl geriau iš anksto atsiklausti supirkinėjančią firmą, kaip ajerus paruošti.

17. **Centurija** (Erythrea Centaurum) vartojama kepenų ligose, geltonligėje, slogoje ir t. t. Ji randama tik mūsų krašte ir tai jos yra permaža, reikia gabentis iš užsienio, todėl yra labai brangi. Centurija raunama su šaknimis, o paskui šaknys nukertamos, o stiebai su lapais džiovinami pavėsyje. Reikia palikti vieną kitą centuriją, kad galėtų užsisėti. Tai yra dvimetis augalas, kuris pirmais metais užsisėjęs išleidžia tik lapelius prie žemės, o antrais metais išauga stiebas ir rožiniai žydi nuo liepos iki rugsėjo mėn. Gerai apsimokėtų centuriją tyčia auginti.

ŪKIŠKOS NAUJIENOS

MŪSŲ KRAŠTE IR KITUR

Bitėms padidino cukraus kiekį

Vilniaus Vaivadijo Bitininkystės Sekcija praneša ūkininkams, kad šiems metams padidintas papiginto cukraus kiekis bitėms maitinti iki 4 kg vienam aviliui.

Anksčiau buvo galima pirktis cukraus papiginta kaina tik po 2 kg kiekvienam bičių aviliui.

Cukrus parduodamas, pristačius iš valsčiaus pažymėjimą apie bičių avilių skaičių. Cukrų bitėms galima užsisakyti ir pirktis visų apskričių Ūkio Draugijose (Okręgowe Towarzystwo Organizacji i Kółek Rolniczych).

Kas iki šiol jau yra pirkęs po du kg cukraus, dabar dar gali gauti po kitus du kg.

Vilniuje turistų skaičius didėja

1935 metais turistų judėjimas šiaurės-rytų vaivadijose buvo dar visai mažas, nes tik 7000 žmonių aplankė šias vaivadijas. Tačiau, pradėjus varyti turistikos propagandą, jau 1936 m. šiose vaivadijose turistų skaičių pašoko iki 60.000 žmonių, o 1937 m. net iki 95.000 žmonių.

Tik patį Vilnių 1936 m. aplankė 58.000, o 1937 m. — 66.000 turistų. Šie skaičiai teapima tik tuos turistus, kurie keliavo grupėmis.

Bet daug turistų aplankė Vilnių pavieniui. Todėl spėjama, kad per visus 1937 m. Vilnių bus aplankę apie 100.000 turistų. Be Vilniaus buvo gausiai lankomos ir kitos mūsų krašto vietos. Pavyzdžiui, Baltavėžį aplankė 20.000 žmonių, Augustavą ir Suvalkiją irgi — 20.000, Druskinykus — 9.000 žmonių.

Turistai, važinėdami po mūsų kraštą, nemaža palieka pinigų, bet palieka ir savos kultūros žymių.

Naujas žvejų uostas

Neseniai buvo pakrikštytas naujas Lenkijos žvejų uostas netoli Gdynės. Iki šiol lenkų žvejai neturėjo savo atskiro uosto ir buvo prisiglaudė Gdynės uosto pakraštyje. Dabar naujai įsteigtas žvejų uostas prie Nowa Wieś sodžiaus pavadintas *Władysławowo*.

Kiek Lenkijoje užauginama tabako

Dar ne taip seniai pradėta Lenkijoje auginti tabakas. Bet Valstybinis Tabako Monopolis stengiasi visomis išgalėmis tabako plantacijas savo krašte išplėsti. Savo tabako gamyba yra tuo naudinga kraštui, kad nereikia užsieniams mokėti tų pinigų už tabaką, kuriuos reikėtų mokėti, įsivežant iš svetur. Be to, dar tabako auginimas duoda daugeliui žmonių darbo ir duoda pragyvenimo šaltinį.

Lenkijoje tabako auginimas skaičiais atrodo šitaip:

Metai	auginta ha	išpirkta iš augintojų tabako kg
1934	4.224	6.689.735
1935	5.414	11.153.782
1936	5.937	10.774.216
1937	6.890	13.614.352

Pradžioje buvo auginama tik viena tabako rūšis, prastesnė — „machorka“, o dabar jau auginamos ir kitos, kilnėsnės rūšys. 1937 m. Lenkijoje buvo net 32.218 tabako plantatorių (augintojų). Beveik visos plantacijos buvo mažesnės nei 1 ha ploto. Tik 266 plantacijos buvo didesnės nei 1 ha. Tokiu būdu tabaką augina smulkūs ūkininkai, kurie turi maža žemės, o daug laisvų darbo rankų. Tabako auginimas yra labai intensyvus darbu. Jis reikalauja 7—10 kartų daugiau darbo, nei cukrinių runkelių auginimas. Be pietų Lenkijos, tabakas auginamas ir Suvalkijoje, apie Augustavą.

Kaip pakelti pievų našumą

Mūsų krašte pievų yra nemaža, bet nauda iš jų menka. Jos yra nederlingos, o šienas mažos vertės. Taip yra todėl, kad daugumoje nesureguliuotas mūsų pievų vanduo. Pasirodo, tačiau, kad ūkininkai ir nusausintomis pievomis mažai rūpinasi, gal, manydami, kad pievų nusausinimas yra jų pagerinimo pradžia ir galas. Žinoma, dėl to nusivylimas būna didžiausias.

Paskutiniais laikais Žemės Ūkio Ministerija, matydama, kad ūkininkai nesugebės patys nusausintų pievų pagerinti, ryžosi jiems padėti. Tam tikslui yra duodamos per Žemės Ūkio Rūmus (Izba Rolnicza) paskolos žolių sėklomis kad ūkininkai galėtų nusausintas pievas užsėti geromis žolėmis. Drauge taip pat duodamos paskolos ir mineralinėmis trąšomis, be kurių užsėtos pievos negali gerai augti. Tai yra viena priemonė, kurią ūkininkai gali panaudoti nusausintų arba šiaip nešlapių pievų pagerinimui. Ar tą paskola apsimoka imti? — Ši paskola yra panaši į visas kitas paskolas ir gali būti tik tada naudinga ūkiui, kai ateityje, kada reikės mokėti paskolos ratas, bus gera ūkio konjunktūra. Kaip ten bus su šita paskola atiduodant ją, šiandien nieko tikro negalima pasakyti. Atkalbinėti ūkininkų nuo tos paskolos negalima, nes ji yra šiandieną ūkiui labai reikalinga, be to, geromis sąlygomis yra duodama. Tačiau, gal geriau net pasielgtų ūkininkai, jeigu jie prisiaugintų patys pievinių žolių sėklų ir, padarę iš jų tinkamą mišinį, užsėtų savo pievas. Tai būtų antra, dar geresnė priemonė pievoms pagerinti.

Pirkti žolių sėklas neišsimoka, nes labai brangios. Vienas hektaras užsėti žolėmis kaštuoja daugiau, kaip šimtą auksinų. Tokios vienkartinės išlaidos dabartinėse sąlygose yra labai didelės. Jos atsilieptų neigiamai visam ūkiui. Tuo tarpu nusipirkti nedidelį paskyrų žolių kiekį ir jas paskui pas save padauginti nėra nei sunku nei brangu. To darbo pirmiausia turėtų griebtis tie ūkininkai, kurių pievos jau nusausintos. Nusausinus pievas, ypač pelkinio tipo, reikia būtinai jas užsėti, nes tokiose pievose, pirmykštės žolės, prisitaikę prie vandens pertekliaus dirvožemyje, išnyksta, nuslūgus vandeniui žemiau, o naujos ne greit savaime atsiranda jų vietoje. Rezultatas to visko esti toks, kad nusausinus pievą, užuot ją pagerinus, tik pagadinama: per kelius metus po nusausinimo jokios žolės neauga. Nusausindami pievą sudarome joje kitokias sąlygas žolių augimui. Todėl ir žolės turi būti pritaikintos naujoms sąlygoms. Tuo būdu kiekvieną nusausintą pievą reikia tuojau užsėti. Pievai užsėti vartojama kelių rūšių žolių ir dobilų mišinys. Kokiame santykyje žolių mišinyje turi būti paskiros žolių rūšys ir dobilai, parodo dedama lentelė. Vilniaus kraštui nurodytos lentelėje žolių rūšys ir jų kiekiai vienam hektarui yra geriausi, nes tai įrodė ilgametis patyrimas.

ŽOLIŲ IR DOBILŲ PAVADINIMAS	Žolių sėklų mišiniai kg 1 ha			
	Durpiniam dirvožemiui	Mineraliniam dirvožemiui	Papildomai sėjai mineral. dirvožemiui	Papildomai sėjai durpiniam dirvožemiui
Motiejukai (Phleum pratense)	7	7	5	5
Pievinis eraičynas (Festuca pratensis)	8	7	4	4
Kamuolė (Dactilis glomerata)	3	6	3	3
Lapuodegis (Alopecurus pratensis)	1,5	—	—	—
Pievinė miglė (Poa pratensis)	3	5	—	—
Pelkinė miglė (Poa palustris)	2	—	—	3
Raudonasis eraičynas (Festuca rubra)	2	2	—	—
Baltoji smilguolė (Agrostis alba)	1,5	1	—	—
Švediški dobilai (Trifol. hybrydum)	3	3	3	4
Raudonieji dobilai (Trifol, pratense)	2	3	4	3
Baltieji dobilai (Trifolium repens)	—	—	2	—
Iš viso	33	34	21	22

Šitoje lentelėje nurodytos žolių ir dobilų rūšys yra pagrindinės ir be jų negalima apseiti, norint užsėti pievą. Šitas žoles reikia atskirai auginti, o paskui, sumaišius jų sėklas nurodytu būdu, užsėti įdirbtą pievą. Paskyrų žolių 1 hektarui, kaip matome, nedaug reikia. Daugiausia išeina pievinio eraičyno, visų kitų po mažiau.

Kad galima būtų prisiauginti visų žolių sėklų užsėti 1 ha durpinės pievos, reikia užsėti lentelėje nurodytus kiekius sėklų, kad gavus:

8 kg. piev. eraičyno 250 gr sėklų 150 m^2
3 „ kamuolės 170 „ „ 100 m^2
1,5 „ lapuodegio 150 „ „ 100 m^2
3 „ piev. miglės 120 „ „ 100 m^2
2 „ peikinės „ 100 „ „ 100 m^2
2 „ raud. eraičyno 150 „ „ 100 m^2
1.5 „ balt. smilg. 80 „ „ 100 m^2

Plantacijoms nėra reikalo sėti dobilų, kurių ir taip kiekvienas ūkininkas turi. Taip pat nesėsime skyrium motiejukų, kurie yra sėjami kartu su dobilais ir tik paskui atskiriami. Tokį žolių kiekį, koks čia yra nurodytas, kiekvienas gali nusipirkti. Išlaidos bus mažos — nauda didelė. Ūkininkas be didesnių vienkartinių išlaidų užsės savo pievas ir susipažins su paskiromis žolėmis, pažins jų vertę, reikalavimus ir t.t. Be to, savo ūkyje išaugintos žolės yra nepavaduojamos pirktomis žolėmis. Pieva, užsėta savo gamybos žolėmis, bus kur kas tikresnė ir geresnė, nei pirktomis žolėmis, kurios gabenamos iš užsienio ir mūsų sąlygose blogai auga ir dažniausiai iššąla.

Sėklai žolės sėjamos paprastai mineralinėje dirvoje (ne pievoje), kuri turi būti derlinga, nepersunki ir neperlengva ir gerai išdirbta, o svarbiausia, tai be piktžolių. Dirva neturi būti persausa, kad sausrai ištikus žolės nenukentėtų. Su sėja nėra ko skubėti, nes jaunos žolės bijo šalnų. Galima pradėti sėti nuo antros gegužio mėn. pusės ir pratęsti iki liepos 15 d. Žolės sėklai turi būti sėjamos eilėmis, nes kitaip negalėtume kovoti su piktžolėmis. Pievinis eraičynas, kamuolė ir lapuodegis sėjami yra per 50 cm eilutė nuo eilutės. Žolių sėklos yra nedidelės, todėl jų į žemę giliai užkasti negalima. Pasėjus žoles grėbliu pajudinama žemė, arba tik volu privoluojama. Pirmuose metuose reikia stropiai žiūrėti, kad plantacijoje nebūtų visiškai piktžolių. Žolės dygsta labai pamažu, tad neprižiūrint, piktžolės galėtų labai įsiviešpatauti, kol žolės sudygs. Todėl pirmuose metuose žolių plantacijų priežiūra turi būti stropi. Pirmą vasarą, nors ir vėliau pasėsime, kai kurios žolės jau duos sėklas, bet neverta jų nokinti. Pirmais metais geriausia žolės nušienauti, o tik sekančiais galima surinkti sėklas. Plantacijos kartą užsėtos gali būti ilgesnį laiką, jei jos bus reikalingos. Nedidelės žolių plantacijos ūkyje, kur yra pievų ir ganyklų, yra būtinai reikalingos. Jei kas ir neturi naujų pievų užsėti, tai nereiškia, kad javų plantacijos yra nereikalingos. Pievos sensta ir jas reikia po keleto metų atnaujinti, jei norime jų našumą palaikyti. Kiekvieną žiemą dalis žolių gali pievoje iššalti. Pavasarį tas vietas užsėti. Atsiras pievų ar ganyklų, kurias reikės papildomai įsėti. Žolių sėklos reikia užsisakyti iš anksto per kooperatyvus arba per agronomus.

pr. s.

Skaitykite ūkiškas knygas bei laikraščius ir mokykitės pavyzdingai ūkininkauti

Bičių priežiūra pavasarį

Labai svarbu yra bitininkui, kad jo bitės iki didžiojo medonešio gerai sustiprėtų ir prisiaugintų daug šeimos. Tik tos bitės gerai išnaudos medonešio laiką ir prineš daug medaus, kurios bus iš anksto gerai tam pasiruošusios. Kad bitės galėtų tinkamai pasiruošti medonešiui, reikia jas iš pavasario gerai prižiūrėti. Geriausia medų neša jaunos, šiųmetės bitės, todėl svarbu, kad jų avilyje būtų kuo daugiausia. Senosios, pernykštės bitės dirba daugiau tik avilyje, prie perų ir jos greit pavasarį miršta. Kad sparčiai augtų bičių šeima, avilyje turi būti jauna vaisinga motina, pakankamas maisto kiekis, atitinkama lizdo temperatūra (šilima) ir pakankamai tinkamų perams korių.

Jei pasirodytų, kad motina yra netikusi, reikia stengtis kuo greičiausiai ją pakeisti kuriuo nors būdu nauja motina. Motina galima išauginti, galima pernešti atsarginė iš kito avilio arba, jei galima, reikia nupirkti jauną motiną su pageidaujamomis ypatybėmis. Gera, visli motina yra svarbiausia sąlyga bičių šeimai padidinti.

Nors medaus avilyje dar ir būtų, bet jis gali greitai pasibaigti. Nes pavasarį, esant blogiems orams, bitės medaus negali ir neturi iš kur prisinešti. Tuo tarpu medaus pavasarį suvartojama daugiausia, nes reikia perus maitinti ir išmisti padidėjusiai bičių šeimai. Bitės, pritrūkę medaus, eina vogti į kitus avilius arba iščiulpia net savo perus, gelbėdamosi nuo bado mirties. Tokios bitės, jau kad ir išliktų gyvos iki medonešio, vistiek tais metais iš jų jokios naudos neturėtume. Jos, susilaukę medonešio, pradėtų dar tik didinti šeimą ir, kol tai padarytų, jau ir medonešis praeitų.

Kitur bitininkai pavasarį duoda bitėms po 6 kg medaus koriuose, įstatydami į magaziną (Dadano aviliuose). Šis būdas duoda gerų vaisių. Tam tikslui gali būti vartojamas viržių medus, kuris sunku esti iš korių ištraukti.

Tose vietose, kur yra arti daug lapočių miškų, bitės nuo pat ankstyvo pavasario gali sau susiieškoti šiek tiek maisto—nektaro, kuris žymiai gali sustiprinti bičių lizdą. Tais atvejais net patartina būtų bites išvežti miškan, jei joms būtų patikrintas saugumas.

Jeigu nėra bitėms medaus laukuose ir neturima jo atsargoje, tai galima bites maitinti cukraus tirpiniu. Cukraus tirpinys paruošiamas taip: dviejose dalyse vandens ištirpinama viena dalis cukraus (cukrus gali būti denatūruotas). To tirpinio duodama iškart apie viena stiklinė iš vakaro prieš giedrią dieną. Prieš negiedrias dienas patartina duoti truputį pasūdyto vandens. Toks bičių maitinimas naudingiausia pradėti prieš 6 savaites prieš svarbiausic augalo pražydėjimą, iš kurio bitės daugiausia neša medų.

Lizdo temperatūra turi didelės įtakos perų augimui. Todėl lizde temperatūra privalo būti pakankamai aukšta. Avilio lizdą reikia saugoti ne tik iš oro, bet ir iš vidaus: negalima daugiau dėti avilin rėmų su koriais, kol nebus, nors dalinai, apsėstas paskutinis rėmas. Jokiu būdu negalima tuščių rėmų įstatyti tarp rėmų su perais. Galima dėti tik po vieną rėmą už rėmo su dulkelėmis (duona) ir prieš rėmą su perais. Kai pasidaro šilta ir bičių šeima pagausėja, galima įstatyti iškart du rėmu iš abiejų kraštų rėmų su perais. Perdidelis lizdo išplėtimas ir perankštas lizdas trukdo motinos darbą.

Senus, juodus korius, kurie neperšisviečia arba sulinkusius ir visus traninius reikia pamažu perkelti į kraštus, kai tik perai išsirita. O vėliau visai pašalinti iš avilio.

Šiuo laiku jau reikia dėti dirbtinius korius. Prieš dedant, reikia korius priklijuoti prie ištemptų rėmelyje vielelių, kad vėliau neiškristų.

Agr. M. Č.

Daugiau pieno sau palikite

Sveikų karvių ir nenugriebtas pienas yra geriausias, maistingiausias ir sveikiausias žmonių valgis. Tai tiesa, dėl kurios niekas neabejoja. Bet lygiai tiesa ir tai, kad šiais laikais pienas yra vienas iš brangiausių žemės ūkio produktų. Kai kuriose mūsų krašto vietose pienas tapo vieninteliu didesniu pajamų šaltiniu. Vienur kitur yra įsisteigusios pieninės, kurios visos apylinkės ūkininkų pieną perdirba į sviestą ir išveža į miestus parduoti. Kur pieninių nėra, pienas pilamas į tam tikrus skardos indus, kurie nardinami į šulinį ar pastatomi kur nors šaltoje vietoje, kad grietinė nusistovėtų. Vėliau grietinė nupilama, ir gaminamas — plakamas sviestas, o nugriebtas tuo būdu pienas naudojamas valgiui. Kadangi pieno produktų kainos, palyginti, gana brangios ir jie ūkininkams pardavinėti apsimoka, tai dauguma ūkininkų visą pieną neša pieninėn, arba naminiu būdu nugriebia grietinę, o sau pasilieka tik nugriebtą pieną. Nereikia, tur būt, ir kalbėti, kad skardiniame inde laikytas ir nugriebtas pienas, o dar labiau perleistas pieninėje per mašiną valgiui visai netinka. Žino tai ir ūkininkai, bet besivydami skatiką, visai į tai nekreipia dėmesio, nugriebtą pieną vartoja valgiui. Suaugusiems žmonėms, ypač jei yra mėsos, tas nieko nekenkia, bet vaikų sveikatai labai neigiamai atsiliepia. Su grietine iš pieno paimami visi pieno riebalai ir gerokai vadinamų vitaminų, kurie žmogaus organizmui, o ypatingai jaunam — vaikams būtinai reikalingi. Antra, naminiu būdu—skardinėje (bliakėje) nugriebtas pienas yra pritukęs, nemaloniai kvepia ir ne tik žmogui sveikatos neduoda, bet dar gali jai ir pakenkti.

Dar blogesnis yra pienas iš mašinos, kuris tik kiaulėms tinka. Žino tai ir žmonės, tačiau nekreipia į tai jokio dėmesio, neša pieninėn, kiek tik turi. Nepalieka geresnio, nenugriebto pieno ne tik sau, bet dažnai net mažiems vaikams, kurie dėl to suserga. Šitaip darydami kenkia sau ir visuomenei. Visai nepagalvojama, kad šykštumas labai dažnai smarkiai atkeršija: dėl keliolikos ar net kelių skatikų, kurių daugiau gaunama, nepalikus vaikams nė lašo gero pieno, ateityje gali prireikti šimteriopai daugiau išleisti tų pačių vaikų gydymui. Pagaliau juk ne viskas ir pinigu matuojama. Yra dalykų, kurių ir didžiausią aukso krūvą duodamas nenupirksi. Tokia brangenybė ir yra žmogaus sveikata, kurią labiausia reikia saugoti, nes sugriauti ją labai lengva, o pataisyti be galo sunku.

Visuomeniniu atžvilgiu gailėjimasis vaikams gero pieno yra tuo žalingas, kad, blogai maitinant, išauga silpna nauja karta, neatspari nei ligoms, nei patvari darbui. Kaime žmonės dėl neturto ir taip jau dažnai menkai maitinasi, o kai dar nutraukia ir svarbiausio kaime maisto dalį — lašą geresnio pieno, tada iš tikrųjų susidaro išsigimimo pavojus. Iš viso labai keistas reiškinys: pienas gaminamas tik kaime, tuo tarpu daviniai rodo, kad tas kaimas kur kas mažiau suvartoja pieno produktų nei miestas. To kaltininkas yra ne kas kitas, kaip tik kaimo skurdas. Kaimas, reikalų verčiamas, visa, ką turi vertingesnio ir brangesnio, parduoda miestui, o pats minta menkiausiais dalykais. Tačiau tam tikrą minimumą, žemiau kurio negali ir neprivalo nusileisti, turi ir kaimas. Tas minimumas ir yra kaimo žmonių sveikata, kuria reikia daugiau susirūpinti nei kitais reikalais. Jei pienas apsimoka ir duoda pelną, tai reikia pakelti geresniu šėrimu ir priežiūra karvių pieningumas. Jei bloga karvė, tai pakeisti ją į geresnę, bet jokiu būdu negalima atimti sau, o ypač mažiems vaikams geresnio pieno. Toks elgesys nieku nepateisinamas, nes sveikata žmogui už vis brangesnė.

Tie, kurie neša pieną, sau tepalieka vidudienio melžimo pieną arba pagal reikalą gali palikti nuo kiekvieno melžimo. Dar geriau, kas turi ne vieną, bet kelias karves, vieną ar dvi (pagal ūkio ir šeimos didumą) karves palikti vien savo reikalams, o kitų karvių visą pieną atiduoti pieninėn. Tada kasdien vienodai ir pieninėn nešiosis, ir savo reikalams pasiliks.

M. K.

Ūkininkai, kelkite žemės ūkio kultūrą!

Kova su nepalankiomis klimato sąlygomis

Mūsų krašto klimatas yra labai nepastovus. Nieks negali numatyti, net ir mokslininkai, koki bus metai: šilti ar šalti, šlapi ar sausi. Šių dienų mokslas apie oro atmainas—meteorologija gali tik apytikriai nuspėti orą kelias dienas priekin. Tuo būdu ūkininkas niekad nėra tikras, ar gerai užaugs jo augalai, ar galės jis juos tinkamai surinkti nuo lauko.

1937 m. buvo sausrų metai. Labai skaudžiai nukentėjo ūkininkai: neužaugo dobilai, pievos, trūksta šiaudų pašarui ir kraikui. Gyvulių ūkis, kuris pas mus ir taip žemai stovi, dar labiau sumenkėjo.

Sumažėjus gyvulių skaičiui ir esant stokai pašaro ir kraiko, sumažėjo ir mėšlo kiekis. Mėšlas pas mus yra svarbiausia trąša, nes mineralinės trąšos labai mažai dar vartojamos. Tas turės neigiamai atsiliepti į javų derlių ateityje. Tai tokios sausros pasėkos.

Šiemet pradžioje pavasario lietaus buvo vidutiniai ir dirva drėgmės atžvilgiu atsigavo. Bet vėl kita kliūtis Viena po kitos šaltos oro srovės veržiasi iš šiaurės ašigalio ir trukdo augalams augti. Pašaras pas ūkininkus pasibaigė, o žolė neauga ir gyvuliai pradeda badauti. Blogai atrodo ir pasėliai. Kovo mėn., atšilus, pradėta sėti. Balandis ir gegužės mėn. pradžia šalta. Vasarojus dygsta, bet labai silpnai. Dauguma vasarojaus dar iki šiol nepasėta. Jauni augalai, sudygę, kenčia nuo šalnų. Retai dygsta, o šalnos dar labiau juos retina. Pagaliau šaltas oras vėlina vegetacijos laiką ir dėl to nieko gero negalima laukti. Tik rugiai, kurie ir žemesnėje temperatūroje gali vegetuotu, neblogiausiai atrodo.

Nežiūrint tų visų klimato netikėtumų, ūkininkai neprivalo nuleisti rankų ir pasiduoti nusiminimui. Šalčiai, gal būt, neužilgo praeis. Reikia galvoti, kaip padėti augalams, kad jie išlygintų nors dalinai sugaištą laiką. Augalams ūkininkas padėti gali dviem būdais: pagelbiniu patręšimu ir geresne priežiūra.

Kaip minėjome, dėl mėšlo stokos dirvos bus menkai patręštos. Suvėluota sėja ir ilgas pasėlių dygimas neigiamai atsilieps į grūdų suaugimą. Ūkininkams yra žinomas dalykas, kad vėlai pasėtas augalas yra nepakuliamas. Taigi šiemet visas vasarojus bus suvėlintas. Dalinai tą galima atitaisyti dirbtinėmis trąšomis. Kad būtų pagreitintas augalų augimas reikia duoti azotinių trąšų. Prieš augalų sėją galėjo būti vartojama azotniakas, salietšakas arba azotniakuoti supertomamilčiai. Augalams sudygus, galima vartoti tik *salietra*, o ten kur akėjama, ir salietšakas. Salietruoti reikia ne tik burokai ir kviečiai, bet ir kitas vasarojus, išskyrus ankštinius. Esant blogam derliui, grūdų kainos gali būti aukštos ir tas tręšimas gali apsimokėti. Salietruoti reikia augalams gerai sudygus. Artėjant plaukimui, salietruoti negalima, nes tik bereikalingai prailginama augalo žaliavimo laikas be jokios naudos. Salietra įakėti būtinai nereikia.

Antra svarbi trąša, tai fosforinė. Varpiniams augalams ji turi būti lygiagrečiai vartojama su azotinėmis. Fosforinės trąšos gerai veikia grūdų suaugimą ir subrendimą. Taigi šios trąšos ypatingai šiemet yra reikalingos išlyginti suvėluotai sėjai. Pavasario tręšimui tinka superis ir azotniakuoti supertomamilčiai. Fosforinių trąšų vartojimas augalams augant, retai praktikuojamas. Tačiau šiemet, kur šių trąšų neduota prieš sėją, galima patręšti superiu, augalams sudygus. Kaupiamiesiems: burokams, bulvėms ir daržovėms, be virš minėtų trąšų, reikia duoti dar kalio trąšų. Išjų pigiausias yra kainitas. Seniau manyta, kad kainitas reikia išberti tik labai anksti pavasarį. Paskutinių laikų bandymai rodo, kad galima kainitu tręšti ir pasėtus augalus, kad tik labai nesivėlinti. Bulvėms labiau tinka kalio druska, bet iki 400 kg į 1 ha ir kainitas nekenksmingas.

Daug gelbsti augalams priežiūra. Dažnas kaupiamiesiems dirvos purinimas tarp eilių ir piktžolių naikinimas turi begalo didelės reikšmės. Tą darbą galima atlikti rankiniais (norkrosu, kapliu, planetu) ir arkliniais (gilintuvu, kaupiku, ravėtuvu) įrankiais. Vasarojus vidutinėse ir sunkesnėse dirvose galima akėti lengvomis akėčiomis. Akėčių tokių gali pasidaryti kiekvienas iš medžio, o akėtvirbalius iš storos plieninės vielos.

Vasarojuje piktžolės galima naikinti mineralinėmis trąšomis. Tam tikslui tinka nealiejuotas azotniakas ir maltas kainitas. Šias trąšas reikia sėti, kol piktžolės (garstukai, svėrės) yra dar jaunos ir anksti rytą su rasa.

Drėgmė ir šilima yra būtinai reikalingi augalams, lygiai, kaip dirvos išdirbimas ir patręšimas. Bet jeigu stoka šilimos bei drėgmės yra neperdidelė, tada ūkininkas aukščiau minėtomis priemonėmis gali dalinai tuos trūkumus niveliuoti, išlyginti.

Agr. J. P.

Komasacija—svarbus žemės ūkio kultūros veiksnys

Negalime skųstis, kad mūsų kaimas būtų perdaug atsilikęs komasacijos srityje. Kaikuriuose valsčiuose mūsų kaimai išsiskirstė vienkiemiais su dideliu noru, ne keno neverčiami ir neraginami. Yra dabar pas mus tokių valsčių, kur kaimai neišsiskirstę į vienėdžius tesudaro išimtis. Tačiau ne visur taip gerai ūkininkai supranta ir įvertina komasacijos naudingumą. Kitur už jokius pinigus dar ir šiandien ūkininkai nesutiktų skirstytis į viensėdžius. Tie ūkininkai, kurie taip senoviškai galvoja, tik save skriaudžia.

Reikia žinoti, kad žemės komasacija arba, mūsiškai tariant, žemės sujungimas į vieną sklypą, vietą turi milžiniškos teigiamos reikšmės ne tik pačiai žemės ūkio kultūrai, bet ir apskritai žmonių kultūrai kilti. Komasacija praplečia naudojamos žemės plotus. Kur anksčiau buvo dirvonai, bendros apleistos ganyklos, pelkės ar kiti neįmanomi bendrai išnaudoti plotai, tai po komasacijos tie plotai vieno ūkininko valdžioje puikiausiai išnaudojami: išariami, nusausinami, pataisomi ir t. t. Kaimo rėžių ežios ir paežiai, kurie smulkiuose ūkiuove sudarydavo žymią lauko dalį ir budavo tik piktžolių ir akmenų krūmių vietose, tai po komasacijos virsta dirbama žeme.

Visos dirvos, kurios buvo anksčiau neįmanoma nusausinti, nes visi kaimynai niekad negalėdavo susitarti bendram darbui ar išlaidom, tai dabar vieno lengvai yra nusausinamos ir tuo būdu keleriopai pakeliamas jų derlingumas. Darbo spartumas viensėdyje yra kelis kartus didesnis ir daug mažiau reikalauja darbo rankų ir gyvulių. Vienkiemyje visas laukas galima lygiai įdirbti ir patręšti. Čia nėra nei panamių nei galylaukių, kaip kaime, kur vienoje vietoje žemė esti patręšiama, o kitoje vietoje, dėl tolumo ar blogo privažiavima, beveik niekad netręšiama, todėl ir nederlinga Vienkiemyje galima pavyzdingai tvarkyti ūkį. Galima, kaip norint, sutvarkyti augalų sėjomainą. Laisvai galima auginti dvimečius ir daugmečius augalus (dobilas, lucerną ir kt.), kas kaime yra beveik neįmanoma. Vienkiemiuose gyvenant išvengiama žalų, daromų vienų kitiems, išvengiama baranių, kaimynų pykimosi ir daugeliu atvejų—bergdžio bylinėjimosi. Vienkiemyje galima patogiai susitvarkyti sodybą, gražiai apsitverti ir papuošti, gražiais medžiais apsodinant. Vienkiemyje nėra tokio gaisro pavojaus, kaip kaime. Ir dar daug yra kitų gerybių, kurias duoda gyvenimas vienkiemiuose, o ko negali ūkininkui duoti kaimas.

Todėl tie ūkininkai, kurie dar ik šiol nesupranta ir neįvertina didelės, teigiamos komasacijos reikšmės kaimui, labai klysta. Jie privalo kuo greičiausiai tai įsisąmoninti ir pasekti tuos ūkininkus, kurie jau vienkiemiuose gyvena ir džiaugiasi.

Visose kultūringose kraštuose, kur žemės ūkio kultūra yra aukštai pakilusi, buvo kaip tik pradėta tvarkyti ūkius nuo sodžių skirstymo į viensėdžius. Nes tik viensėdyje gyvenąs ūkininkas, jaučiasi, esąs tikras savo žemės šeimininkas. Jis tada gali savo ūkyje daryti ką tinkamas.

Agr. M. Č.

SVEIKATA UŽ AUKSĄ BRANGESNĖ

Kaip kovojama su džiova

Kova su džiova mūsų krašte dar neseniai pradėta; dar mūsų kaimas iki šiol visai neįsamonintas ir, galima sakyti, apie kovą su džiova visai nepagalvoja.

Džiovos plitimui sulaikyti reikalinga, kad visi žinotų, kaip džiova plinta ir kaip galima jos išsisaugoti. Jei patys nesisaugosime, tai nieks mūsų neapsaugos. Kitas dalykas, tai yra kovos su džiova organizavimas. Kiekvienoje valstybėje ir mūsų krašte yra specialios privatinės visuomeninės draugijos kovai su džiova. Tos prieštuberkuliozinės draugijos jungiasi vienon Prieštuberkuliozinėn Sąjungon. Visų valstybių prieštuberkuliozinės sąjungos sudaro Tarptautinę Sąjungą Kovai su Tuberkulioze, kuri kasmet daro tarptautinius susivažiavimus, veda džiovos statistiką, skelbia gydymo ir kovos su džiova rezultatus. Kovą su džiova remia Tautų Sąjungos Higienos Komitetas ir Raudonasis Kryžius.

Svarbu žinoti, kokiomis priemonėmis ir metodais tos organizacijos kovoja su džiova. Pirmiausia, stengiasi įsamoninti visus gyventojus, skleisdamos žinias apie džiovą per laikraščius, knygas, paskaitas, susirinkimus, plakatus, radiją, rinkliavas, pramogas ir t. t. Siuntinėja kaiman prelegentus, gydytojus, kurie moko, kaip išsisaugoti ir kaip gydyti džiova. Steigia džiovininkams globoti ir gydyti ambulatorijas, kur nemokamai arba už mažą atlyginimą gydytojai tiria gyventojų sveikatą, skiepija vaikus. Džiovininkus atskiria nuo sveikųjų, siunčia juos tam tikrosna sanatorijosna. Ypatingai kreipia dėmesį į motinų ir vaikų globą. Džiovininkų tėvų vaikus arba silpnus iš prigimties, kurie lengvai gali apsikrėsti džiova, siunčia į tam tikrus vaikų vasarnamius. Tokiems vaikams steigiamos mokyklos po atviru dangumi, miškuose, kur vaikai visą laiką kvėpuoja grynu oru, naudojasi saulės šviesa. Džiovininkai su atvirąja džiova gydosi sanatorijose. Kultūringuose kraštuose tų įvairių įstaigų kovai su džiova yra tankus tinklas, kuris apima visus kaimo ir miesto gyventojus. Tai yra daugiausia privačios, pačių žmonių (savivaldybių) išlaikomos ir valstybės remiamos draugijos ir įstaigos. Tik gerai suprantanti kovos su džiova reikalą ir reikšmę visuomenė gali išlaikyti tokią gausybę įstaigų.

Mūsų kaimas turi šaukte šaukti pagalbos. Permažas pas mus gydytojų ir prieštuberkuliozinių ambulatorijų skaičius. Nėra sanatorijų, džiovininkų gydymas žmonėms neprieinamas. Žmonės turi daugiau naudotis nemokamais patarimais ambulatorijose, turi reikalauti per savivaldybes, kad būtų daugiau gydytojų ir kad jie tikrintų bent kartą per metus vaikų sveikatą mokyklose. Neturtingiems reikalingas nemokamas gydymas. Visa tai turime daryti savo ir mūsų vaikų gerovei.

Saulės spinduliai — gyvybės ir sveikatos šaitinis

Saulės spinduliai netik šviečia ir šildo, bet taip pat gaivina gamtą, padeda augalams kvėpuoti ir augti. Tamsoje negali augti augalai. Žmogus saulėtą dieną geriau jaučiasi, geresnis yra ūpas, o ūpas yra geriausias sveikatos rodiklis. Saulės šviesa yra geriausias ir pigiausias, visiems prieinamas vaistas daugelyje ligų, o šviesos stoka yra daugelio ligų priežastis. Tamsiose mūsų ūkininkų pirkiose per žiemą serga rachitu (angliška liga) maži vaikai, tamsiose pirkiose įsigali džiova.

Saulės šviesa turi savyje ultravioletinių spindulių, kurie per keletą valandų užmuša bemaž visas bakterijas, taip pat ir džiovos bacilus (sėklas).

Taigi, ūkininke, jei tavo pirkioje permaža yra saulės šviesos, tai neatidėliodamas padidink langus ir patark tai padaryti savo kaimynui. Te nebūnie tavo pirkioje tamsių, pripelėjusių užkampių!

Be to, langai turi būti taip padaryti, kad visada galima būtų juos atidaryti ir išvėdinti pirkią žiemą ir vasarą. Pavasarį ir vasarą patartina laikyti atidarytus langus ar bent vieną langą per visą dieną. Kad pirkion iš oro nepriskristų daug musių, reikia įtaisyti languose tam tikrus tinklelius. Aplink namus ir namuose reikia palaikyti pavyzdingą tvarką ir švarą. Nelaikyti arti namų nei sąšlavynų, nei pamazgynų, kuriuose perisi musės.

Deginimasis saulės spinduliais

Ištyrus ultravioletinių spindulių savybes ir įtaką žmogaus kūnui ir sveikatai, medicinoje prasidėjo didelė saulės spindulių propaganda.

Miestuose dabar labai įsigalėjo paprotys, turint laiko, nueiti už miesto ir pasideginti saulėje. Miestietis, kuris sėdėdamas kambaryje dirba proto darbą, geriausia gali patirti saulės spindulių gydomąją galią. Nuo saulės spindulių oda pasidaro tamsesnė, išsiplečia kraujo indai, pagyvėja kraujo apytaka, kvėpavimas ir materijos permaina; pagyvėja garavimas ir kvėpavimas oda, atsilsi nervai. Visa tai kartu stiprina sveikatą ir atsparumą ligoms. Neigiamai veikia saulės kaitra nepratusius, ilgai deginantis. Turime žinoti, kad negalima, pirmą kartą nusivilkus, ilgai gulėti saulėje. Reikia pamažu pratintis prie saulės, pradedant kaitintis nuo 10—20 min. per dieną ir kasdien vis ilginti tą laiką. Taip darydami nepajusime, kaip mūsų oda pasidarys tamsiai rausva. O tamsi oda nesibijo ilgesnio saulės spindulių veikimo.

Dažnai ūkininkai neturi laiko gulėti ir degintis. Jiems dirbant lauke saulėje, užtenka kartais nusivilkti marškinius, arba atsisegti apykaklę ir pasiraitoti rankoves. Patartina vasarą dėvėti lengvus ir patogius, be jokių diržų, drobinius drabužius. Galvą didelėje kaitroje reikia pridengti, geriausia lengva šiaudine skrybele. Vaikai gali lakstyti tik su trumpomis kelnaitėmis.

Saulės spinduliai gerai gydo vaikus, sergančius liaukų, pilvo plėvės, kaulų odos ir plaučių džiovos pradžioje. Nepatartina degintis pilnoje saulėje sunkiai sergantiems ligonims, džiovininkams, spiaudantiems kraujais, seneniems, nutukusiems ir turintiems sklerozą. Silpnesnieji turi vengti saulės kaitros, o turi naudotis saulės spinduliais sode ar miške po medžiais.

Skiepykime savo vaikus nuo raupų

Nuo raupų skiepijimas yra geriausias kovos būdas su baisiomis raupų epidemijomis. Skiepai duoda žmogui atsparumą tai ligai, nuo kurios įskiepytas. Raupų skiepai suteikia atsparumą 7-riems metams. Todėl dabartiniais laikais skiepijama 3 kartus: pirmais metais, mokykloje 7-rių metų ir kariuomenėje 21 metų. Jei žmogus turi atsparumą raupams arba jau buvo skiepytas, tai dažniausia, antrą kartą priskiepijus, neprisiima. Šiais laikais nuo raupų skiepijimas yra visuotinas, kiekviena motina turi atlikti tą svarbią pareigą vaikams. Paprastai visiems pranešama, kada gydytojas skiepys vaikus. Skiepyti galima vaikus nuo 6 mėnesių amžiaus, geriausia pavasarį.

Jei vaikas yra nesveikas, karščiuoja, viduriuoja arba oda yra išberta, tai reikia palaukti, kol pasveiks arba pasiklausti gydytojo. Vaikai, prieš skiepijant, turi būti gerai išmaudyti ir švariai apvilkti. Pas gydytoją laukiant, motinos turi žiūrėti, kad vaikai nesusidurtų vieni su kitais, kad tokiu būdu neapsikrėstų kokia nors limpamąja vaikų liga.

Skiepijama paprastai į kairįjį petį, ir liepiama ateiti po savaitės patikrinti. Po skiepijimo vaikai suserga: toji vieta, kur įskiepyta parausta ir sutinsta, atsiranda pūslelės, vaikas neramus ir 6—9 dieną pakylą karštis, kartais paleidžia vidurius, išberia kūną. Apie 10—12 dieną skiepai pavirsta šašais, kurie po keleto dienų nukrenta. Po skiepijimo reikia žiūrėti, kad vaikas nedraskytų atsiradusių pūslelių ir šašų, nes gali pernešti skiepus į akis ir pačią žaizdą apkrėsti nešvariais pirštais. Nešvariai laikomi vaikai, draskydami nešvariais pirštais skiepus, dažnai apsikrečia rože. Kad to būtų galima išvengti, geriausia yra aprišti skiepus švaria išlyginta (išprosuota) skepeta arba uždėti ant to peties tam tikra švarią rankovytę.

Per dvi savaites po skiepijimo negalima viso vaiko maudyti, reikia tik prausti veidą ir rankas. Kol vaikas nekarščiuoja, gali viską valgyti ir vaikščioti ore. Pradėjus sirgti, reikia laikyti vaiką namie. Nukritus šašams arba dar nevisai nukritus (po 2 savaičių), reikia vaiką išmaudyti. *Gydytojas.*

MOTERŲ DARBAI

Pavasario namų ruošos darbai

Dabar, kada didieji vasaros darbai dar toli, pravartu bus šeimininkei gražiai aptvarkyti savo gyvenamus namus. Po žiemos, apsidairius pirkioje, rasis ne vienas darbas.

Pirmiausia šeimininkė turi priminti vyrams, jei reikia, kad perbaltintų sienas, pataisytų ar perstatytų krosnis. Šeimininkė turi, nudulkinus sienas, išsimazgoti gražiai langus, pirkios baldus ir grindis. Nedažytus stalus šveisti šepečiu su muilu arba baltuoju smėliu. Šveičiant, nevartoti sodo nei pelenų, nes baldai juoduoja nuo jo.

Kad mažiau pirkioje matytųsi įvairių, dažnai nereikalingų rūbų, reikia juos visus, surinkus, surūšiuoti, koks drabužis kur tiks. Drabužis, kurs visai netinka vartojimui, padėti lopams arba parduoti. Gerus, tik žiemą vartojamus vilnonius rūbus, gerai išdulkyti, jei galima, išskalbti, sutaisyti ir paslėpti nuo kandžių. Geras būdas apsaugoti rūbus nuo kandžių yra toks: reikia paimti sausą paklodę ir, pasitiesus ant stalo, ištrinti gana minkštu paprastu muilu. Trinti muilu taip, kad skylutės tarp siūlų užsilipdytų muiluo. Tada nepateks į rūbus nei kandys, nei dulkės. Į taip paruoštą paklodę sudėti kailinius ir visokius vilnonius rūbus, gerai pabarstant paprastu tabaku (machorka) ir trintais pipirais. Turint, dar galima drabužius perdėti dumblažolėmis. Taip paruoštus drabužius įsukti į muiluotą paklodę, užsiūti ir pakabinti spinton arba sudėti į gerai terpentinu iššluostytą ir popieriu išlipdytą skrynią.

Kandys nemėgsta laikraščių popierio kvapo. Gera yra taip pat kai kuriuos drabužius, išbarsčius naftalinu ar tabaku su pipirais, susukti į laikraščių popierius ir sudėti skrynion.

Kada jau pirkia aptvarkyta, žieminiai drabužiai paslėpti, reikia aptvarkyti pirkaitę, ar kamarą. Gerai išvalyti dėžes, kuriose laikomi miltai ar kruopos. Išsemti likučius miltų ar kruopų, nes gali atsirasti miltus gadinančių vabzdžių, kurie greit sugadins naujuosius miltus ar kruopas. Nuimti voratinklius nuo lubų ir sienų ir, išvėdinus pirkaitę, gražiai iššluoti. Taip pat išnešti nereikalingus butelius, senas puodynes, kurios tik vietą užima. Butelius išmazgoti ir užkištus pastatyti, kai atsiras uogos—prisireiks.

Reikia nepamiršti pažiūrėti, kokia rūsyje tvarka, nes ten dar bus nesuvartotų produktų. Prižiūrėti, kad rauginti kopūstai ir burokai nepelėtų. Tuščias jau statines, išsinešus kieman, išmazgoti šitaip: įdėti statinėn truputį sodo, įpilti vandens tiek, kad, sudėjus keletą įdegintų akmenų, pasidarytų pilna statinė. Tada statinę uždengti kokiu skuduru ir palikti, tegul pašunta. Paskui šepečiu gerai iššveisti ir, kiek padžiovinus, sunešti atgal gerai išvėdintan rūsin.

Gerai yra nors kartą metus rūsį išrūkyti siera, tai išnyks drėgmė ir visoki vabzdžiai: vorai, šimtakojai ir t.t. Daroma šitaip: gerai uždaryti rūsio langus, duris ir visus plyšius, kuriais oras gali patekti į rūsį. Padėti ant pamato puodą su žarijomis ir, įmetus į žarijas gabaliuką sieros, greit išeiti ir uždaryti gerai duris ir užkišti rakto skylutę. Po 24 valandų rūsį išvėdinti.

Perrinkti morkvas ir burokus. Taip pat šiuo laiku reikia pasirūpinti sutaisyti vaikams vasarinius drabužėlius. Vyrams, sulopyti pernykščius arba pasiūti naujus darbo drabužius, kad darbymetėje vakarais ar rytais nesedėtume su adata rankoje, skubindamosi siūti.

Taigi dabartinis laikas prieš darbymetę reikia pašvęsti namų tvarkai.

Moteris kelionėje

Seniau žmonės retai leisdavosi į didesnę kelionę. Atlankydavo savo gimines ar pažįstamus netolimame sodžiuje, nuvažiuodavo kur į turgų ar į atlaidus, tai ir viskas. Tame pačiame sodžiuje žmogus gimdavo, augdavo ir mirdavo. Retas kas pamatydavo didelį miestą, važiuodavo traukiniu. Jei ir keliaudavo, tai tik vyrai, moterys paprastai bijodavo kur nors toliau nuo savo namų keliauti.

Dabar viskas virto kitaip. Įvairiais reikalais važiuoja miestuosna ir vyrai ir moterys. Važiuoja traukiniais ir autobusais.

Man čia svarbu pateikti keletą pastabų keliaujančioms moterims. Rengiantis kelionėn, moteris turi pati švariai išsiprausti ir švariai bei tvartingai apsirengti. Geriau tinka kuklūs, tamsios spalvos drabužiai, netinka — puošnūs, šviesios spalvos drabužiai. Reikia pasiimti su savim visus būtinus kelionėje daiktus ir susidėti į lagaminėlį būtų arba susirišti paprastan ryšuliukan ar susidėti pintinėlių. Tik pintinėlė ir ryšiuliukas turi atrodyti labai tvarkingai, gražiai suraišioti. Stengtis taip viską susidėti, kad kuo mažiausia ryšuliukų, geriau pasidaryti vieną didesnį ryšulį.

Atsisėdus į traukinį ar autobusą, nedėti daiktų šale savęs, bet ant tam tikrų lentynėlių.

Keliaujant reikia vengti pažinčių. Jei ko nors nežinome, reikia klausti pas gelžkelio ar autobuso tarnautojus ir tai klausti ko reikia, o nepasakoti nieko apie save. Žinios apie mus kitiems bus neįdomios, o piktos valios žmonės gali panaudoti mūsų plepumą. Ypač mieste negalima pasakoti kas esi, ko atvažiavai, ką nori pirkti ir t. t. Nes lengvai gali tave prigauti, įkišti blogą prekę, išvilioti ar pavogti pinigus ir t. t. Jei mieste ko nors nežinai, klausk pas policininką, o ne pas pirmą sutiktą žmogų.

Jei kelionėje valgai, tai atlik tai tyliai, švariai. Nemandagu svetimą vaišinti savo valgiu, jei nebent tas būtų ubagas ar šiaip koks alkanas žmogus. Netinka taip pat pas bendrakeleivius skolintis peiliuko, šukų, nosinės ir t. t. Trupinius ir visokius popiergalius reikia sudėti į šiukšlynę, o jei jos nėra, tai pasiimti su savim, o pasitaikius progai, išmesti į šiukšlėms skirtą pintinėlę.

Negalima miegoti pasirėmus kito peties, nes galima susilaukti nuo kaimyno-keleivio didelių nemalonumų.

Mieste nakvok pas gimines ar pažįstamus, o jei jų neturi, tai viešbutyje, bet jokiu būdu ne pas tokius žmones, kurie tyliai į ausį siūlo tau pigią nakvynę. Dažniausiai tai būna vagys ar šiaip neaiškaus užsiėmimo žmones. Taigi, keliaudamos traukiniais į autobusais, moterys atminkite šiuos kelis patarimus, tada tikrai išvengsite įvairių nemalonumų kelionėje.

Saldainiai iš bulvių

Iš vakaro išvirti kelias bulves su lupynomis. Rytojaus dieną, nulupus, sugrūsti ir atsverti 400 gramų bulvių košės, (perdaug negrūsti, kad nepasidarytų bulvių klijus). Tą košę sudėti į puodą, pridėti 800 gr (4 stiklines) cukraus ir lengvai pavirinti 15 minučių, skaitant nuo užvirimo. Baigiant virti, įdėti kelis lašus migdolų esencijos (perkama maisto krautuvėse). Kai sustings į tirštą, bet ne kietą, košę, iš jos rankomis padaryti apvalius saldainius.

Ištirpyti 100 gramų tarkuoto šokolado nedideliame puodelyje, įdėti šaukštelį sviesto ir, kai išsileis, tame mišinyje su šakute apvilgyti padarytus saldainius. Dėti ant vaškinio popierio ir leisti sukietėti.

Pastaba: jei saldainių košė perminkšta, reikia ją pakartotinai 1 — 2 minutes pavirinti, o jei perkieta, tai, įpylus 1 šaukštą vandens, sušildyti.

Kimšti kiaušiniai. Kietai išvirti kiaušinius ir staiga aštriu peiliu suduoti per kiaušinį. Kiaušinio lukštas gražiai truks pusiau. Šaukštuku atsargiai iš puselių išėmus trynį ir baltymą, sukapoti smulkiai, pridėjus druskos, pipirų, svogūnų laiškų arba krapų. Tą košelę gerai aplaistyti tirpytu sviestu ir išmaišyti. Gražiai šaukšteliu tą košę sudėti į kiaušinių lukštus. Kiekvieną puselę pabarstyti miltais, palaistyti sviestu ir, sudėjus į skauradą, pakepinti orkaitėje.

Švaros ir tvarkos palaikymas namuose yra ne tik svarbiausia moterų pareiga, bet ir būtina šeimos sveikatingumo sąlyga.

Dažymas švediškais dažais

Švedai sugalvojo pigų ir praktišką dažymo būdą, kuris ir vadinamas švediškuoju. Švediški dažai geriausiai tinka mediniams stogams, sienoms, tvoroms ir kitiems mediniams paviršiams dažyti. Ant neobliuotų paviršių jie lakosi labai gerai, ant lygių—kiek blogiau.

Yra keletas receptų švediškiems dažams paruošti, kuriuos čia aprašome:

1) *Švediškasis receptas:* 10-čiai ketvirtainių metrų medinio paviršiaus dukart nudažyti imama: 5½ ltr vandens, 220 gr geležies vitriolio (siarczan żelaza) arba šviesiems dažams—tiek pat alūno, 250 gr ruginių pikliavotų miltų ir apie 900 — 1. 5) gr dažų (ochros, umbros, „falu", angliškųjų, geležies oksido ar caput mortuum).

Dažai paruošiami šitaip: į minkštą, lietaus ar upės vandenį pirmiausia pilamas geležies vitriolis arba alūnas ir tai visa šildoma ant ugnies. Vitrioliui ar alūnui ištirpus, dalis skiedinio atpilama į kitą indą ir jame tirštai sumaišomi miltai, kad nepaliktų kukulių. Košė pilama atgal ir 15 min. pavirinus pilami dažai, kurie atskirame inde tirštai sumaišomi su vandeniu. Dar apie 15 min. pavirinus, nuolat vis maišant, tuojau, nelaukiant kol atauš, reikia dažyti. Be to, kad labiau neatšaltų, indą su dažais reikia laikyti ant silpnos ugnies. Dažų kiekis svyruoja dėl to, kad jie yra nevienodai sunkūs. Sunkesnių dažų reikia daugiau, lengvesnių mažiau.

2) *Suomiškasis receptas:* 10-čiai ketvirtainių metrų medinio paviršiaus dukart dažyti imama: 5½ ltr vandens, 300 gr geležies vitriolio ar alūno, 250 gr valgomosios druskos, 400 gr sėmenų aliejaus ar pokosto ir 1.250—1.500 gr dažų.

Dažai paruošiami taip: pirmiausia į vandenį dedamas geležies vitriolis ir valgomoji druska. Vanduo šildomas ir nuolat maišomas, kad viskas gerai ištirptų. Paskui į indą su gerai įkatintu mišiniu mažais kiekiais pilamas aliejus ar pokostas. Kai aliejus ar pokostas vienodai išsimaišo, pilami skyrium išmaišyti dažai. Dar 15 min. pavirinus galima dažyti.

3) *Mišrusis receptas:* 10 čiai ketv. metrų medinio paviršiaus imama: 5½ litro vandens, 220 gr geležies vitriolio arba alūno, 250 gr miltų, 400 gr aliejaus ar pokosto ir 900—1.250 gr dažų.

Dažai paruošiami taip: šiltame vandenyje (verdant) ištirpinamas geležies vitriolis ar alūnas. Atskirame inde, mažame skiedinio kiekyje, tirštai užmaišomi miltai, nepaliekant kukulių, ir supilami atgal į pirmąjį skiedinį. Apie 15 min. pavirinus, pamažu pilamas pokostas ar aliejus. Po 15 min. dedami skyrium užmaišyti dažai ir pavirinus dar apie 15 min., galima dažyti.

Pagal suomiškąjį ir mišrųjį receptą paruošti dažai yra žymiai patvaresni, nes čia dedama aliejaus arba pokosto, o tai jau daug reiškia. Dėl to patartina pagal suomiškąjį ir mišrųjį receptą sudarytais dažais dažyti stogus, o pagal švediškąjį—sienas ir tvoras. Pagal mišrųjį receptą dažus lengviau paruošti, negu pagal suomiškąjį.

Kad gerai būtų galima nudažyti, reikia: a) dažyti tik visiškai sausus paviršius, b) dažyti tik karštais dažais, c) dažyti dukart (antrą kartą dažyti, kai pirmas dažymas yra jau visiškai sausas), d) dažyti tik sausą ir saulėtą dieną, e) stogas turi būti šviežiai dengtas, ne seniau, kaip prieš vienerius, daugiausia, dvejus metus, o sienos, kad ir senesnės, bet sveikos, nesupuvusios ir perdaug neaptrešusios. Jeigu kartais pasitaiko samanų, būtinai reikia jos nuvalyti.

Trobesių langai, durys, langinės, pagražinimai ar karnyzai turi būti dažomi aliejiniais, dažniausiai baltais dažais.

Tepimas karbolineumu

Karbolineumas yra pigi priemonė medžiui apsaugoti nuo puvimo. Jis nemaloniai dvokia degutu ir yra tamsiai rudos spalvos. Kadangi jis turi konservuojamųjų ypatybių, todėl yra vartojamas tvartams ir išvietėms tepti. Karbolineumas į save sutraukia visas dvokiančias dujas. Nors jis pats nemažai dvokia, bet naikina ligų bakterijas ir vabzdžių kiaušinėlius.

Be šių gerų ypatybių, karbolineumas turi nemaža blogumų. Pirmiausia, jis labai dvokia, ir tas dvokimas troškinamai veikia ne tik žmogaus, bet ir gyvulio organizmą. Dėl to jo nepatartina vartoti gyvenamuose namuose. Antra, juo nutepus medžio paviršių, kad ir po ilgo laiko, negalima perdažyti aliejiniais ar kuriais kitais dažais, nes degutas rudomis dėmėmis prašimuša pro dažų sluoksnį. Karbolineumu patartina tepti tas medžio dalis, kurios leidžiamos į žemę. Be to, karbolineumu tepamos pamatinės namų dalys: pagrindiniai balkiai, balkių galai, grindys iš apačios ir t. t., nes jas apsaugo nuo drėgmės ir nuo grybo.

Yra ir spalvoto karbolineumo, kuris kai kuriais atvejais visai pavaduoja dažymą aliejiniais dažais, pav., tvoroms, kur nereikia ypatingo gražumo ar spalvų ryškumo.

Labai panaši į karbolineumą yra derva arba degutas, tik kiek tirštesnė. Derva daugiausia tepami toliniai stogai ar namų pamatai. Paprastai tepama karštu skiediniu. Jei derva pertiršta, praskiedžiama benzinu ar žibalu. Stogams tepti derva maišoma su sijotu smėliu ar kalkėmis (5 dalys dervos ir 1 dalis negesintų kalkių; smėlio dedama pagal reikalą).

Kaip kovoti su spragėmis

Spragės dar vadinamos žemės blusomis, nes jos šokinėja panašiai, kaip blusos. Spragės yra įkyrus kryžminių augalų kenkėjas. Jis labiausiai puola pasodintus kopūstų, kalafiorų, griežčių ir kitų kryžminių augalų daigus gegužės—birželio mėnesį.

Spragė yra mažytis 3—5 mm ilgio vabzdžiukas, tamsios spalvos, su dviem pailgais geltonais rėžiukais ant sparnelių. Spragės dieną sėdi ant lapų ir juos naikina. Ypatingai jų daug ir greit prisiveisia, kai esti giedrios dienos. Lietingas oras yra nepalankus spragių dauginimuisi. Jos nepaprastai bijosi vandens. Todėl jos geriausia yra baidyti šaltu vandeniu, purškiant purkštuvu arba laistant per sietelį. Tada jos visos nuo lapų nušokinėja ir pabėga. Spragės taip pat galima baidyti dar pelenais, suodžiais, kalkėmis ar sodžių ir tomamilčių mišiniu.

Pelenus ar kalkes reikia barstyti ant drėgnų lapų, geriausiai iš ryto, kad geriau priliptų. Pelenai yra geriausi švieži, neišsivėdinę, o kalkės smulkiai maltos, negesintos. Gerai apsaugoja augalus nuo spragių tabako dulkės, kurios išbarstomos ant drėgnų lapų. Tabako dulkių galima pirktis daržininkystės krautuvėse po 35 skatikus už kg. Tabako dulkės dar sumaišomos su suodžiais. Spragės nepakenčia tabako kartumo ir sodžių kvapo ir pabėga.

Turint purkštuvą, spragės galima išnaikinti 1% tabako ekstrakto tirpiniu su žaliuoju muilu. Tam tikslui reikia imti 10 dkgr tabako ekstrakto ir išvirinti 10 litrų vandens ir dar pridėti 10 dkgr žalio muilo, kad geriau priliptų skystimas prie lapų.

Žemės ūkio gaminių kainos

Šių metų gegužės 14 d., Vilniaus Javų-Prekių Biržos pranešimu, buvo mokama už 100 kg auks.

Rugiai	18.25—19.50
Kviečiai	25.00—27.00
Miežiai	15.75—16.25
Avižos	17.00—18.50
Grikiai	16.00—17.00
Vikiai	18.00—19.00
Lubinas (mėlynas)	12.00—12.50
Kvietinės sėlenos	13.25—13.75
Ruginės sėlenos	12.75—13.25
Sviestas 1 kg I rūšies urme	3.00
„ „ „ detal.	3.30
„ „ II rūšies urme	2.90
„ „ „ detal.	3.20
„ „ III rūšies urme	2.60
„ „ „ detal.	2.90
Kiaušinių kapa	3.00—3.60
„ štuka	5½—6½ sk

Atsakomasis redaktorius ir leidėjas LIUDVIKAS CICĖNAS. „RUCH" spaustuvė, Vilnius, Totorių g. 6.